№ 24 თებერვალი 2, სამშაბათი 1888 თებერვალი 2, სამშაბათი №

ივერია

გაზეთი ღირს

თთვე	მან. კ.	თთვე	მან. კ.
12	10 —	6	6 —
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8 —	3	3 50
8	7 25	2	2 70
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი — ერთი შაური

გაზეთის დასაკვეთად და კერძო განცხადებათა დასაბეჭდად უნდა მიჰმართონ: თვითონ რედაქციას, ახალ ბებუთოვის ქუჩ., სახლი № 9, ბ-ნ ხიდეკელის საგაზეთოს, გოლოვინის პროსპექტი, წერა-კითხვის საზოგადოების კანცელარიას.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპ.

1877—1888 სამოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი 1877—1888

დღესასწაულის გამო შემდეგი ნომერი გამოვა 4 თებერვალს

„ივერია"

გამოვა 1888 წელსაც იმავე პროგრამითა, როგორც აქამდე.

ვისაც ჰსურს დაიკვეთოს გაზეთი ამ 1888 წლისათვის, მიჰმართოს:

ტფილისში ა) თვითონ რედაქციას (ახალ-ბებუთოვის ქუჩა, სახლი ზუბალოვისა, № 9.), ბ) ლ. ბ. ხიდეკელის გაზეთის სააგენტოს (გოლოვინ. პროსპექტი, გიმნაზიის პირდაპირ), გ) „წერა-კითხვის საზოგადოების" კანცელარიას (ახალის ქუჩა, სახლი დ. სარაჯიშვილისა, ეზოშივე.)

ქუთაისში: ვარლამ ქილაძის წიგნის მაღაზიას.

ხონში: ნესტორ წერეთლის წიგნის მაღაზიას.

ბათუმში: მ. ნათაძეს.

ტფილისის გარედ მცხოვრებთა უნდა დაიბარონ გაზეთი შემდეგის ადრესით:

В Тифлисъ. Въ редакцію газеты „ИВЕРІЯ"

გაზეთის ფასი დაბეჭდილია გაზეთის სათაურშივე, ხოლო სრული პირობანი გაზეთის დაკვეთისა გამოცხადებულია უკანასკნელს გვერდზედ.

ქართული თეატრი

ოთხშაბათს, 3 თებერვალს,

«ქართულ დრამატიულ საზოგადოების» დასის მიერ წარმოდგენილი იქნება ბ-ნ კ. ყიფიანის მონაწილეობით:

დაქცეული ოჯახი

კომ. 3 მოქმედებად, თხზ. გ. ნ. სუნდუკიანცისა.

მოთამაშენი: ქქ-ნი საფაროვი-აბაშიძისა, გაბუნია-ცაგარლისა, ლეონიძისა, თამაროვისა, ბბ-ნი კ. ყიფიანი, აბაშიძე, ცაგარელი, ხუციშვილი და სხვა.

ადგილების ფასი ჩვეულებრივია.

დასაწყისი საღამოს 7 1/2 საათზედ.

ტფილისი, 1 თებერვალი

ახალმა წელიწადმა დიდი სამშვიდობო იმედი მოგვცა. საითაკენაც მიიხედავდით, ყოველგან იმის მეტი არა ისმოდა-რა, რომ ღმერთმა დამიფაროს ომის ატეხის ფიქრი გავიტაროთ გულშიაო. ბევრს ეს ფიცი სწამდა და ბოლო-კი აკვირვებდა, იმიტომ-რომ ამ ფიცთან იარაღის მზადების ჩხარა-ჩხურიც ისმოდა. მართალია, ყოველთვის ხერხიანი დიპლომატია იმას იძახოდა, რომ თვით მაგ ჩხარა-ჩხურშია იმედი მშვიდობიანობისა, რადგანაც ათადამ ბაბადამ ისე ყოფილა, რომ ვისაც მშვიდობით ცხოვრება ჰსურს, მუშტი მოღერებული უნდა ეჭიროსო.

ესეა თუ არა, პირველნი დღენი ამ ახალ წელიწადისანი სამშვიდობო იმედით მოგვევლინა და, — ვინ იცის — იქნება ეს პირველი თთვე მაინც ახალის წლისა ისე გაგვეტარებინა, რომ გული არ შეგვშინებოდა რითიმე. ხოლო ბედმა ესეც შეიშურა კაცობრიობისათვის და ამ იანვრის ბოლოს ხანებში გამოატყვრინა ერთი იმისთანა ამბავი, რომ დიდი და პატარა შეაფუცხუნა. ბერლინმა და ვენამ საჭიროდ დაინახეს გამოექვეყნებინათ აქამდე მითამ-და საიდუმლოდ შენახული პირ-შეკრულობა 1879 წლისა, რომლის ძალითაც გერმანია და ავსტრია ერთმანერთს დაჰპირებიან მიეშველნენ, თუ ვინიცობაა ან ერთსა და ან მეორეს რაიმე განსაცდელი მოევლინება რუსეთის მხრით. ამბობენ, ამისთანავე პირ-შეკრულობა დაუდვიათ გერმანიასა და იტალიისა საფრანგეთის წინააღმდეგ.

გერმანიის გაზეთები ფიცით იჩემებიან, რომ ამ გამოქვეყნებას 1879 წლის პირ-შეკრულობისას სხვა აზრი არა აქვს-რა, გარდა სამშვიდობო იმედის გაძლიერებისაო. ამ პირ-შეკრულობამ უნდა დაარწმუნოს ყველანიო, რომ გერმანიასა და ავსტრიას თვითონ არავისთან ჩხუბი არა ჰსურთ და არც გულში აქვთ ჩხუბის ატეხა თავისის მხრით და თუ ერთმანერთს ჰშველას დაჰპირებიან, მარტო მაშინ, როცა სხვას მოუვა სურვილი ამათთან ჩხუბის ატეხისაო. ამ სახით გერმანია და ავსტრია მტრის მოგერებისათვის შეჰკვრიან ერთმანერთსაო და არა მტრის თავზედ დასხმისათვისაო. აქედამ ცხადიაო, ჰფიცულობენ ვენისა და გერმანიის გაზეთები, თუ სხვა სამტროდ არ წამოატანს ამათ ხელსა, მშვიდობიანობა დაურღვეველი იქნებაო.

საფრანგეთის გაზეთები სხვა თვალით უყურებენ ამ ამბავსა. ესენი იძახიან, რომ ხსენებულ პირ-შეკრულობის გამოცხადებას უეჭველად მოჰყვება უფრო მტკიცე დაახლოვება რუსეთსა და საფრანგეთს შორისო. მაშასადამე, ეს გაზეთები ჰხედვენ, რომ აქ რაღაც სხვა სული ჰტრიალებს და არა სამშვიდობო განზრახვა, თორემ თუ მართლა გარს მშვიდობიანობაა, მაშინ საშველად ერთმანერთისაკენ მიწევ-მოწევას რა საბუთი და მიზეზი უნდა ჰქონდეს.

იტალიის გაზეთები უფრო გულახდილად ჰლაპარაკობენ და იძახიან, რომ ამისთანა სიგელის გამოქვეყნება თავის თავადაც დიდი ნიშანია ჟამთა ვითარებისაო და რაკი გამოქვეყნდა, სჩანს პოლიტიკური მდგომარეობა მეტად გაძნელდა და დამძიმდაო. ზოგნი იქამდენაც მიდიან, რომ ამ სიგელის გამოქვეყნებაში [illegible] ჰხედვენ, მხოლოდ თავაზიანად და რიდით გამოთქმულს.

სად არის მართალი, ეგ ჯერ ღმერთმა იცის. ხოლო საკითხავი ეს არის: თუ ამ რვა-ცხრა წელიწადს საჭიროდ ჰხედავდნენ საიდუმლოდ შენახვას ამ სიგელისას, დღეს რადამ აიძულა მისი გამოქვეყნება? ან აქამომდე ვის უმალავდნენ, ან დღეს ვის ასმენენ?

ამის პასუხს თვითონ სიგელ იძლევა და სახელდობრ, ი[illegible] მესამე მუხლი. ეს მუხლი ვალ[illegible] სდებს პირობის დამდებთა, რომ ეს სიგელი და მასში მოხსენებული პირობანი საიდუმლოდ იყოს და მარტო მაშინ გამოქვეყნდეს, როცა ორივე მხარე ამაზედ ცალკე მ[illegible] ლაპარაკებენ და გამოქვეყ[illegible] საჭიროდ დაინახვენ.

თუ მართლა ამ სიგელს სხვ[illegible] აზრი არა აქვს-რა გარდა სამშვიდობო იმედის გაძლიერებისა, ამისთანა კეთილის განზრახვის დამალვა რად დაუნახავთ საჭიროდ. თუ ეს კეთილი განზრახვაა შიგ და სხვა არაფერი, რა დასამალავი იყო ასეთი ყველასათვის სასურველი და სასიამოვნო ამბავი? სჩანს, აქ სხვა აზრი ჰქონიათ, სჩანს, აქ ისარის სროლაა და მარტო მშვილდის მალვა. თუნდ ამასაც თავ[illegible] დავანებოთ და ერთი ეს ვიკი[illegible] თუ საჭიროდ ჰხედავდნენ [illegible] ლოდ შეენახათ ეს სიგელი [illegible] წელს, როცა შედარებით [illegible] უფრო მოსვენებული იყო [illegible] ცეცხლ-მოსაკიდებელი მიზეზი [illegible] არ იყო, როგორც დღეს, ეხლა, ამ ჟამად რაღამ აიძულა ორივე მხარე სიგელის გამოქვეყნებისათვის? აშკარაა, ორსავე პირობის დამდებს შიში რამ უგრძვნიათ და ვიღაცას მუქარას უთვლიან, თუმცა-კი მორიდამ გადაკვრით.

ფელეტონი

რას გვითხრობს და გვასწავლის ზნე-ჩვეულება?

ამ გზობით ყურადღება ვათხოვოთ ჩვენს ზნე-ჩვეულებას, რომელსაც [illegible]ნასთან შედარებით ხალხის წარსუ[illegible]ის ყოფა-ცხოვრების შესასწავლად [illegible] გამოსარკვევად თუ მეტი არა, ნაკლები მნიშვნელობა არა აქვს. მეცნიერებას ამ საგნისათვის დიდი ყურადღება უთხოვებია და კიდევაც [illegible]ავლობს სხვა-და-სხვა, განსაკუთრე[illegible]თ ველურ ხალხთა ზნე-ჩვეულე[illegible]ას, რწმენათა და წარმოდგენათა. ამ საშუალებით მეცნიერებას ბევრი რამ შეუგნია იმის შესახებ, თუ როგორ [illegible]ვლელობდა კაცობრიობა წარმატე[illegible]ის გზით, როგორ მიაღწია ადამიანმა იმ წერტილამდე, რა წერტილზედაც დღეს სდგას; აგრეთვე ველურ ხალხთა ზნე-ჩვეულებათა და რწმენათა შესწავლის შემწეობით განათლე[illegible]ულ, დაწინაურებულ ერთა ცხოვ[illegible]ებაში შეგვიძლიან შევიგნოთ ისე[illegible]ი რამე, რაც უიმისოდ გაუგებარი [illegible]ა მიუწდომელი იყო კაცთა გონე[illegible]ათვის. სხვა-და-სხვა ხალხთა ზნე[illegible]ულებათა და რწმენათა შესწავლის წყალობით შესაძლოა კაცმა ნათლად წარმოიდგინოს, თუ როგორ ჰგრძნობდა და ჰგონებდა ადამიანი, როგორ ჰმოქმედობდა და რამდენად ძლიერი იყო იმისი გონება, რა ხარისხზედ იდგა იმისი ზნეობა. ამიტომაც თვითოეულ ერის ცხოვრებაში მოიპოვება ბევრი საჭირო მასალა სოციოლოგიისა და ეტნოგრაფიისათვის. რასაკვირველია, იგივე ითქმის საკუთრივ ჩვენ შესახებაც, თუმცა ჩვენის ერის ზნე-ჩვეულებათა და რწმენათა შესწავლისათვის ხელი ჯერ ნაკლებად შეუხიათ, ასე რომ ის მდიდარი მასალა, რომელსაც ამ მხრით წარმოადგენს ჩვენი წარსული და აწმყო ცხოვრება, დღემდის მეცნიერებისათვის გამოუყენებელი და უცნობია. აი, სწორედ ამიტომაც ჩვენ განზრახვა გვაქვს გაკვრით მაინც ვუჩვენოთ მკითხველებს, თუ რამდენს საინტერესო და საჭირო მასალას შეიცავს ჩვენი ზნე-ჩვეულება, რწმენა და სხვა.

იმ წერილში*), რომელიც ამას წინად ენას ვუძღვენით, ჩვენა ვსთქვით, რომ ძველს, უხსოვარს დროს, დღევანდელ დაწინაურებულ ერებსაც-კი ჩვეულებად ჰქონიათ დამარცხებულ, დამორჩილებულ მტრისათვის ასოთ-მოკვეთა, რომ მფლობელი, გამარჯვებული თავის ტყვეს, მონას, თუ არ მოჰკლავდა, თავისის გამარჯვების ნიშანს მაინც დაადებდა, მაგალითად, მოჰკვეთდა რომელსამე ასოს, დასთხრიდა კბილებს, ან-და თმას, წვერ-ულვაშს შემოაცლიდა. ისიცა ვსთქვით, რომ სადაც ამ გვარი ზნე-ჩვეულება დამკვიდრებული ყოფილა, იქ სუსტი და უძლური, ტყვე და მონა უფროსის, მფლობელის გულის მოსაგებლად ზოგჯერ თვითონვე მოიჭრიდ, მაგალითად, ყურს, ცხვირს, დაითხრიდა კბილებს და შემოიცლიდა წვერ-ულვაშს, მიართმევდა მფლობელსა და ფეხ-ქვეშ გაეშლებოდა ნიშნად იმისა, რომ მფლობელის ხელთ არის იმისი სულიც და ხორციცა. ამისავე ნიშნად, როცა მფლობელის, უფროსის წინაშე წარსდგებოდა, ყელზე შემოიბამდა საბელსა. წარსულს წერილში მკითხველს ვუჩვენეთ, რომ ამ ზნე-ჩვეულებათა ნაშთი და კვალი დარჩენილა ენაში. ეხლა-კი იმავ ზნე-ჩვეულებათა ნაშთი ვეძიოთ ისევ ზნე-ჩვეულებაში, და ამ ნაირად ენისა და ზნე-ჩვეულების მოწმობანი ერთი-ერთმანერთით დავასაბუთოთ. შესაძლოა, მკითხველმა იუცხოვოს: როგორ თუ დღეს, როცა იმ ბარბაროსულ ზნე-ჩვეულებათაგან ხსნოვნაც არ დაგვრჩენია, გინდათ იმათი ნაშთი ჩვენს განწმენდილ და ლაზათიან ზნე-ჩვეულებაში ეძიოთ და იპოვოთო? მაგრამ საქმეც ის არის, რომ ჩვენის აზრის დასამტკიცებლად დიდაც უტყუარი საბუთი გვაქვს როგორც წარსულიდგან, ისე თანამედროვე ცხოვრებიდგან. «ქართლის ცხოვრება» მოგვითხრობს, რომ როცა თამარის ჯარებმა დაამარცხეს განდგომილნი, ამათთაგან «რომელნიმე მოვიდეს ყელ-საბელ-მორტყმული» და სხვ. აგრეთვე ისიც გაგონილი გექნებათ, რომ როცა ქართველებს ტყვედ აიყვანდნენ, ყელზედ ხმალს შემოარტყამდნენ და ისე წარადგენდნენ გამარჯვებულის წინაშე. ძველად ყელზე საბლის შემორტყმა ყოველგან იმდენად ჩვეულებრივი მოვლენა იყო, რომ ბოლოს ზრდილობის, თავაზიანობის ნიშნად გარდაიქმნა. ტარიელმა, როცა მეფე როსტევანის წინაშე წარსდგა, «ამოიღო ხელ-ხმალი, მოინასკვნა ყელსა ზედა, აღსდგა, მუხლნი დაუყარნა, იაჯების, ვით მზრდელსა». დღეს, რასაკვირველია, საბლის ყელზე შემორტყმის ხსენებაც არ არის, მაგრამ ნაშთი ამ ჩვეულებისა მაინც არ გამქრალა. წარმოიდგინეთ ჩვენებური კაცი, როდესაც იგი სახის ღმერთით რასმე გეხვეწებათ, გეუბნებათ — «შენ გენაცვალეო», და თან ყელს გიწევთ. აი, ნაშთი იმ ჩვეულებისა, რომლის ძალითაც თ[illegible] მარის წინაშე „რომელნიმე მოვიდე[illegible] ყელ-საბელ-მორტყმულნი". ევროპაშიაც, ჩვენზე უფრო დაწინაურებულ ერთაც-კი, დაუცავთ ნაშთი ამ ჩვეულებისა. დღეს რომ ფერად-ფერ[illegible] და კარგ ფასიან ყელ-სახვევებს[illegible] რობთ, ურომლოდაც არამც [illegible] ზოგადოებაში, არამედ ქუ[illegible] გამოვჩნდებით, რათა უყელ[illegible] ბა უკიდურს უზრდელობად [illegible] მოგვართვან, სწორედ იმ მსხვილ და მაგარ საბლისაგან არის წარმომდ[illegible] რი, რომელიც ადამიანს სი[illegible] ხლეს უსპობდა. იმას-კი ნუ[illegible] რებთ, ვითომ რაც ზემოდ მოვ[illegible] ნიეთ, იყოს ერთად-ერთი ნაშთი იმ ბარბაროსულ ნე-ჩვეულებისა; არა, ამის ნაშთი სხვა ბევრიც მოიპოვება და ისეთს დღევანდელ ზნე-ჩვეულებაში, რომელსაც პირველის შეხედვით არავითარი კავშირი და ნათესაობა არა აქვს იმ სასტიკს, სამუდამოდ გარდავარდნილ ჩვეულებასთან. ამ აზრს კიდევაც დავასაბუთებთ ამ წერილში.

მოგეხსენებათ, რომ საქართველოში ძველად ძალიან გავრცელებული იყო სტუმართ-მოყვარეობა, ძღვნობა და ჩუქება. ვამბობთ — ძველად, რადგანაც ცხოვრების გარემოებათა ცვლილებისა და გადასხვაფერების გამ

*) იხ. „ივერია" 1887 წ. № 257, წერილი „რას მოგვითხრობს და გვასწავლის ენა?"

რომ ამ აზრს თავისი საბუთი აქვს, ამას სხვათა შორის იქიდა-[illegible]ცა ვხედავთ, რომ ევროპაში ღია-[illegible] მის მეორე კავშირიც შესდგეს ამ გერმანია-ავსტრია-იტალიის საპირისპიროდ. საფრანგეთის გაზეთები უკვე ურჩევენ, ვისაც ჯერ არს, ინგლის-რუსეთ-საფრანგეთის კავშირი შეჰქმნან და ამითი მოიგერიონ თვით-ნებობა და ბატონობა გერმანიისა, რომლის მანქანები და ხლართები მოსვენებას არ აძ-[illegible]ლევს ევროპასა, ამის გამო თავი-[illegible]მ ფეხამდე შეიარაღებულს და [illegible]ედრობის შენახვის ხარჯისაგან ქანც გაწყვეტილსა. აი დღევანდელის დღის დიდი მნიშვნელობა იმაშია, თუ ამ დღის ვითარებამ გამოიწვია ეს ახალი კავშირი ინ-[illegible]ის-რუსეთ-საფრანგეთისა და პი-[illegible]პირ დაუყენა გერმანიის, იტა-[illegible]ის და ავსტრიის კავშირსა. [illegible]ნება ამ ახალმა კავშირმა უფრო შეუძლებელ ჰყოს ომი, რადგანაც ორივე მხარე ისე ძალოვანი იქნება, რომ ეგრე ადვილად ერთმანერთს ვერ შეჰბედავენ, მაგრამ ეს ახალი კავშირი რომ დღევანდელს რეჟიმს შესცვლის, ეგ-კი, ჩვენის ფიქრით, უეჭველია და მეტად საგულის-ხმიერო დიდისა, თუ პატარისათვის.

ახალი ამბავი

[illegible] იმ დეპუტატებს, რომელთაც [illegible] შეეწერათ ტფილისის სასტუმ-[illegible]ოისა, ყავახანებისა და ტრაქტი-[illegible]ოების პატრონთათვის ესრედ წოდებული საშუალო ბაჟი (средній акцизъ), უსამართლოდ გაუწერიათ ეს გარდასახადი.ზოგისათვის მეტად ბევრი შეუწერიათ, ზოგისათვის—მეტად ნაკლები. ამის გამო ამ ბაჟის გარდამხდელთა შორის დიდი ჩივილი და დრტვინვა ისმის.

** ამ თებერვალში ტფილისის ოლქის სასამართლო განიხილავს საქმეს ბ-ნ ხოსროევისას, რომელსაცა ჰბრალდება სახლის დაწვა ბოროტ განზრახულებით. როგორც ამბობენ, სასამართლოს დარბაზში მხოლოდ იმას შეუშვებენ, ვისაც ბილეთი ექმნებაო.

** გუშინ-წინ, შუადღისას, ორთაჭალაში, ბ-ნ ჩ[illegible]ოვის სახლებში, მიხა ანჩიბაძემ, 15 წლისამ, თავი ჩამოირჩო ბ-ნ გალუსტოვის ოთახში. ანჩიბაძე მეტყავე გალუსტოვთან იყო მოსამსახურედ. გალუსტოვები შინ არა ყოფილან და როცა მოსულან, კარის დირეზე უნახავთ ანჩიბაძე შაქრის თოკით ჩამოკიდებული.

** შაბათს, 30 იანვარს, ტფილისის «სობრანიაში» კონცერტი იყო სასარგებლოდ მასწავლებელ ქალთა დამხმარებელ საზოგადოებისა. კონცერტმა მხიარულად ჩაიარა. ხალხი დიდ-ძალი მოაწყდა, ბილეთები აღარ იშოვებოდა. ბევრმა მისცა კასაში ფული, ოღონდ ფეხზე დგომის ნება მომეცითო. ბოლოს დარბაზი ისე გაიჭედა, რომ ტევა აღარ იყო. ხალხი-კი მაინც კიდევ მოდიოდა კონცერტზე დასასწრებლად, მაგრამ იძულებული ხდებოდა უკანვე დაბრუნებულიყო. კონცერტის შემდეგ «ტანცები» გაიმართა. როგორც ამბობენ, ას თუმანზე მეტი იყო შემოსავალიო.

** ჩუღურეთში, სურბ-კარაპეტის ალმართთან, მტკვრიდამ წყალს ეზიდებიან თულუხებით. ეს ქუჩა ისე გაფუჭებული და ატალახიანებულია, რომ დღეში ორი-სამი თულუხის [illegible] ბა ერთი სალოდავობაა.

** ავჭალის ქუჩის მცხოვრებნი უჩივიან ვილაც ხარაზს, რომელსაც უჭირავს დუქანი წერეთლის მამულში. მთელი უბანი გაბიაბრუებული და შერცხვენილიაო ამ დუქნისაგან: ისე ქალი არ გაივლის, რომ შეურაცხყოფა არ მიაყენოს. ჩხუბი, ლანძღვა-გინება და აყალმაყალი დაუსრულებელიაო.

** 16 თებერვალს დანიშნულია კრება ქართლ-კახეთის სამღვდელოების დეპუტატებისა ტფილისში.

** თიანეთი: რამდენსამე აქაურს ახალგაზდას განზრახვა აქვს ერცლად შეჰკრიბონ თუშური ლექსები და ამისათვის გაზაფხულზედ, როდესაც თუშები გაჰრეკენ მთისკენ ცხვარსა, ეს ყმაწვილები აპირობენ მათთან დახლოვებას. საზოგადოდ უნდა ვსთქვათ, რომ თუშების სახალხო პოეზია არ ჩამოუვარდება არც რიცხვითა და არც ღირსებით ფშაველურ პოეზიას და ამ უკანასკნელივით ისიც უფრო საომარის ხასიათისაა.

** სადგური ტყიბული: როგორც იციან «ივერიის» მკითხველებმა, ქუთაისიდგან რაჭისკენ ნაქერალის მთამდე უკვე გაიყვანეს რკინის გზის ტოტი, რის წყალობითაც რაჭველებს ეხლა გაუადვილდებათ მისვლა-მოსვლა. ტყიბულიდამ ქუთაისამდე ოცდა-ცხრამეტი ვერსტია და რკინის გზის სადგური-კი სულ ოთხია: ტყიბული, საწირე, «გოგირდიანი» და გელათი. გარდასახადი ტყიბულიდამ ქუთაისამდე 82 კაპეიკია მესამე კლასში; მეორე და პირველი კლასი ჯერ არ დაიარება. ხოლო ძნელი ის არის, რომ კვირაში ერთხელის მეტად არ დაჰყავთ მატარებელი და თანაც მგზავრებისათვის მარტო ორს ვაგონს აბამენ, მეტს არა. ამ ვაგონებში სულ ოთხმოცი კაცი ჩაჯდება. ამის გამო მგზავრნი სულ ფეხზე დგანან და ტევა [illegible].

** ერწოს ხეობიდგან (თიანეთის მაზრა): ჩვენ შემოგვეჩვივნენ თელავის მაზრის «კოტრი» მეღვინეები, რომლებსაც ყოველ შემოდგომით მოაქვთ აქ ურმებით რაღაც ნაირი საძაგელი ღვინოები, სოფელ-სოფელ ატარებენ და თუნგს ოთხ-ხუთ ლიტრა პურად ჰყიდიან. მატყუარა და ცრუ «კოტრი» მეღვინეები ისე უსინიდისოდ იქცევიან, რომ სრულიად აღარიბებენ ხალხს. ამ ვაჭბატონებს გაუგონიათ, რომ ყოველ სოფელში ვითომ-და ნება აქვთ სამ-სამი დღე ურმით ღვინო ედგათ და ჰყიდონ, მაგრამ ის-კი ვითომ არ იციან, რომ ღვინო საკუთარის ვენახიდამ უნდა იყოს და საკუთარის ურმით უნდა ატარონ. ამ გვარად სოფელ-სოფელ ღვინის ტარებამ ბევრი ხალხი იმსხვერპლა, მეტადრე ხევსურებიდამ, სოფელს ჯილაურთში. ამ ვაჭრების წყალობით ლოთობაც ძლიერ გავრცელდა და ლოთობას ავ-კაცობაც თან მოჰყვა. ამ ლოთობას შემდეგში მოჰყვებოდა ხოლმე ჩხუბი და ზოგჯერ კაცის კვლაცა. მაგალითად, ლოთობის დროს ჯილაურთაში ორი კაცი მოჰკლეს და ერთმაც გულში დამბაჩა დაიცა და თავი მოიკლა. ეს ვაჭრები მარტო ვაჭრობას არა სჯერდებიან, ექიმობასაცა სჩემობენ და ხალხს ერთი ორად ატყუებენ.

** კახეთი: ოცს წელიწადზე მეტია, რაც დროთა ვითარების გამო გამაჰმადიანებული პანკისის ხეობა (თიანეთის მაზრა) კვლავ შეუერთდა თვის თანამოძმე კახელებს და მიიღო კვლავ ქრისტეს სარწმუნოება. კავკასიაში ქრისტიანობის აღმადგენელ საზოგადოებამ პირველ დაწყებითი სკოლაც გაუმართა პანკისელებს. დღემდის ეს ხეობა მოკლებული იყო ეკკლესიას. ყოველივე სამღვთო წესი სრულდებოდა აქ ეკკლესიაში-კი არა, არამედ უბრალო სახლში. ამ გვარი ყოფა, რასაკვირველია, სარწმუნოებას იმ გვარ მკვიდრს ნიადაგს ვერ მისცემდა, როგორიც უსათუოდ საჭირო იყო ახლად გაქრისტიანებულთათვის. დღეს-კი არ შეგვიძლიან სიამოვნებით არ აღვნიშნოთ, რომ ეს ხეობა ეღირსა ეკკლესიას.

ბ-ნმა მაზრის უფროსმა თ. ლ. ჯანდიერიშვილმა და ბლაღოჩინმა დეკანოზმა მ. ი. მრევლიშვილმა, როგორც იყო, დააგვირგვინეს ეს საქმე და ამ თთვის 18 ყოვლად-სამღვდელო ალავერდის ეპისკოპოსმა მცირე სიტყვით მიჰმართა ხალხს და აუხსნა მნიშვნელობა ეკკლესიისა... ხალხი დიდის სიხარულით მიეგება ეკკლესიას. კიდევ ბევრი ხალხი დაესწრებოდა კურთხევას, მაგრამ ზამთარმა და უგზოობამ ბევრს ხელი შეუშალა.

** გაზეთი «მწყემსი» ამბობს: ტფილისის შეუძლებელ შეგირდების დასახმარებლად საქართველოს ეგზარხოსმა შესწირა 175 მანეთი, მთავარ-მმართებელმა 400 მან., იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა 120 მან. და ამას გარდა საქართველოს ეგზარხოსს პალლადის გარდაუცია ამავე სასწავლებლის ღარიბ მოწაფეთა დასახმარებლად 500 მან., რომელიც გადარჩენია ყველა ხარჯსა.

** გაზ. «С.-Пет. Вѣд.»-ი ამბობს: ქუთაისიდამ გვწერენ, რომ აქ მოვიდნენ ლიონის ვაჭარნი, რომელნიც აბრეშუმეულ-ფარჩეულობას ჰყიდიან რუსეთში და ჩვენს ქვეყანაში აპირებენ ქარხნების დამართვას ამ ფარჩეულობის საქსოვადაო. ამ ვაჭრებმა უკვე აიღეს იჯარით დიდი ბაღები მოწამეთის მონასტრისა ქუთაისს ახლო და თავადის ლოპანიძისა (?) სურამს ახლოვო.

** ზაქათალიდამ გაზ. «Кавказъ»-სა სწერენ, რომ ამ გაზაფხულზე ერთი ტფილელი ვაჭარი აპირებს გამართოს სასტუმრო სოფ. ელისეში, სადაც ძრიელ კარგის ღირსების მადნეული წყლებიაო.

** იანვრის 28-ს, საღამოს რვა საათზე, რკინის გზის სადგურზე, ფოსტის ჩალაგების დროს ვაგონში, ტელეგრაფისტს ალექსანდრე ბელანოვსკის, როდესაც ფოსტას მიუახლოვდა, ჩხუბი მოუვიდა ფოსტალიონ ივანე გალადელოვთან და იოსებ ჩიტავასთან. ჩიტავამ ალექსანდრე ბელანოვსკი თავში დასჭრა ხმლითა.

** იანვრის 23-ს, ღამით, მეათე განყოფილებაში, მოქალაქეს ნიკოლოზ ბაბანასოვს მოჰპარეს ცხენი. მოპარვა ჰბრალდება ბაბა-

[illegible]ჩვეულება თან-და-თან მცირდება და [illegible]კარგავს ძველებურს, პირვანდელს ხასიათს. ეხლა ვიკითხოთ: რითი არის ეს ჩვეულება ღირს შესანიშნავი, რა მიზეზს გამოუწვევია და რა ასაზრდოვებდა? ჩვენ შეჩვეულნი ვართ იმ [illegible]რსა, რომ სტუმართ-მოყვარეობა, [illegible]ბა, ძღვნობა ვითომ ხალხის [illegible]ხვობის შედეგი არის, და ამი-[illegible] მაგ ჩვეულებათ დიდს პატივ-[illegible]თ. გულ-უხვი კაცი, რომე-[illegible]ვის საკუთრებას არ დაიშურებს მოძმისათვის და უხვად გასცემს, [illegible]ფრო პატივცემულია, სადაც გულ-[illegible]ბა სრულიადაც გავრცელებული [illegible]. ამიტომაც თანამედროვე ევ-[illegible]ელნი ალტაცებაში მოჰყავთ ზოგიერთ ნადირ-მყოფთ ერებს, რომლებიც ისე ერთგულად მისდევენ სტუმართ-მოყვარეობასა და ჩუქებას, რომ არამც თუ მეგობრისა და ნათესავისათვის, არამედ უცხოსა და უცნობისათვისაც არა ჰზოგავენ თავიან საკუთრებას. ეს ხალხნი იმდენად მტკიცედ მისდევენ ამ ჩვეულებას, რომ ხშირად სრულიად ღატაკდებიანდა უკიდურესს ნივთიერს მდგომარეობაში ვარდებიან. რასაკვირველია, სტუმართ-მოყვარეობას, ჩუქებას და ძღვნობას, თუ ხელს უწყობს სხვა-და-სხვა გარემოება, შეუძლიან აღზარდოს [illegible]ადამიანში გულ-უხვობა და სხვა [illegible] თვისებანი, მაგრამ იმა-[illegible]ასაბამი გულ-უხვობა-კი არ უნდა ყოფილიყოს, არამედ სხვა უფრო რეალური მიზეზი. განა არ გაიკვირვებთ, როცა შეიტყობთ, რომ ეს მიზეზი ისევ იმ ბარბაროსულ ზნე-ჩვეულებაში უნდა ვეძიოთ, რომლის ძალითაც უძლური, სუსტი, დამორჩილებული, დამარცხებული რომელსამე ასოს მოიკვეთდა და მიართმევდა უფროსს, მფლობელს? დიაღ, გაიკვირვებთ, მაგრამ დაგვეთანხმებით, რომ ეს აზრი ჭკუაში მოსასვლელია. გამოჩენილი ფილოსოფოსი სპენსერი ამბობს, ვითომ ჩუქება, ძღვნობა წარმოსდგა ასოთ-მოკვეთისაგან. სპენსერი იმ აზრისა არის, რომ როცა ასოთ-მოკვეთის ჩვეულება შერბილდა და შესუსტდა, ადამიანი, საკუთარის ცხვირისა, ყურისა, კბილისა და თმის მაგივრად, თავის მფლობელს, უფროსს, უძღვნიდა ხოლმე რომელსამე ნივთს, საკუთარის ხელის ნაწარმოებს, ნამოქმედარს, ნამუშევარს და ზოგჯერ ისეთს რასმე, რასაც მხოლოდ სიმბოლიური მნიშვნელობა ჰქონდა. სპენსერი ამბობს, რომ ძღვნობისა და ჩუქების ჩვეულება ევროპაში იმ ერებს უკეთ დაუცავთ, რომელთაც ძლიერი მხედრული წეს-წყობილება აქვთ. ერთის სიტყვით, სპენსერის აზრით, ჩუქებისა, ძღვნობის, ჩვეულებას უფრო პოლიტიკური დასაბამი აქვს. სპენსერის აზრის გამოსარკვევლად და დასადგენად საჭიროა შესწავლულ იქმნას ყოველივე გარემოება, რაიცა შეეხება ძღვნობასა და ჩუქებასა. რათა სპენსერის აზრი უფრო ნათლად წარმოუდგინოთ მკითხველს, საჭიროა მოვიხსენიოთ იმავ ფილოსოფოსის აზრი, იმის შესახებ, რომ დღევანდელი ჩუქება ივივე არ არის, როგორიც ოდესმე ყოფილა; სახელდობრ, უწინ ჩუქება მომდინარეობდა უმცროსისაგან, და დღეს-კი მომდინარეობს უფროსისაგან.

თუ სპენსერის აზრის მიხედვით ჩავუკვირდებით ჩვენებურს ძღვნობასა და ჩუქებასა და მხედველობაში ვიქონიებთ ჩვენის ისტორიულ ცხოვრების მხედრულს წეს-წყობილებას, მცირედი საბუთი მაინც გვექნება ვსთქვათ, რომ ჩვენებური ძღვნობა და ჩუქება ნაშთია უძლურთა და დამორჩილებულთათვის ასოთ-მოკვეთისა. გავკადნიერდებით და სიტყვას ჩუქებას დავუნათესავებთ სიტყვას ჩოქებას, რადგანაც საჩუქარის მირთმევის დროს ის უძლური, უმცროსი თავის მფლობელის წინაშე დაიჩოქებდა, მუხლებს მოიყრიდა ხოლმე.

სპენსერის აზრი ერთად-ერთი აზრი არ არის მეცნიერებაში ძღვნობისა და ჩუქების შესახებ. ზოგნი ამათ დასაბამს სრულიად სხვაფრივ ჰხსნიან და სხვაგან ეძებენ. მაგალითად, რუსეთის ცნობილი მეცნიერი-ეკონომისტი ზიბერი სრულიად წინააღმდეგს აზრს მისდევს და თავის შესანიშნავს თხზულებაში ამბობს, რომ სტუმართ-მოყვარეობას, ძღვნობასა და ჩუქებას ეკონომიური დასაბამი აქვსო. ზიბერი უკვირდება სხვა-და-სხვა ხალხების ყოფა-ცხოვრებასა და აღიარებს, როგორც სხვა მეცნიერნი და მოგზაურნი, რომ ველურ ხალხთა ცხოვრება დამყარებულია ქონებისა და იმის ხმარების ერთობაზედ. მართლადაც, ამ ხალხებმა არ იციან რა არის პირადი, კერძო საკუთრება. ნადირობა, თევზის ჭერა და სხვა ხელ-მისაწვდომელი საქმე ყველა საერთოდ იციან, ასე რომ ნადირობისა და თევზაობის ნაყოფს ყველა მონაწილენი ძმურად გაიყოფენ ხოლმე. აი, ამ ხალხებმა იციან ისეთი სტუმართ-მოყვარეობა, ძღვნობა და ჩუქება, რომ ყველა ევროპიელნი განცვიფრებაში მოჰყავთ. ისინი უკანასკნელს ლუკმა პურს, ქონებას გაუნაწილებენ არამც თუ მეგობარსა და ნათესავს, არამედ უცხოსაც, რომელიც კარს მიადგება და შემწეობასა ჰსაჭიროებს. მოითხოვეთ რომელიმე ნივთი, საჭმელი, სასმელი და სხვა, და დარწმუნებულნი უნდა იყვნეთ, რომ უარს არასოდეს არ გეტყვიან, ხოლო სამაგიეროდ არც თქვენ უნდა დაუკავოთ რამე, თუ რომ თხოვნით მოგმართეს. იმ ხალხებს სტუმართ-მოყვარეობა, ჩუქება იმოდენად ჩვეულებრივ და საგალდებულო მოვლენად მიაჩნიათ, რომ, განათლებულ და დაწინაურებულ [illegible] სთვლიან; შეუძლებელია ადამიანმა ისინი გულ-უხვობით გააკვირვოს; პირ-იქით, იმათთვის გასაკვირველი[illegible] თან გასაკიცხავი და შეუწყნარ[illegible] ხელ-მოჭერილობა და ან[illegible] რაიცა, იმათის აზრით, ძუნწობა, ბიწიერებაა... აი, ზიბერს ამ გვარ ხალხთა ცხოვრების შესწავლიდგან ის დასკვნა გამოჰყავს, რომ ჩუქება, ძღვნობა და სტუმართ-მოყვარეობა შედეგია საერთო ქონებისა და ამ ქონების სარგებლობისაო.

სპენსერის აზრთან ერთად ზიბერისაც იმისთვის მოვიხსენიეთ, რომ[illegible] მკითხველს ვუჩვენოთ, რამდენ[illegible]რთული და დიდ-მნიშვნელობიანი [illegible]მეა ძღვნობისა და ჩუქების ბუნებ[illegible] შესწავლა, რამდენად საჭიროა ს[illegible]ციოლოგიისათვის ამ საგნის გამორ[illegible]ვევა. როგორც მკითხველი ჰხედავ[illegible] სპენსერი და ზიბერი ერთსა და იმავე საგნის შესახებ სრულიად სხვა-და-სხვას ამბობენ და თან თავიანთ აზრების დასადგენად საჭირო საბუთებიც მოჰყავთ...

ამ გზობით არაფერს ვიტყვით სპე[illegible]სერისა და ზიბერის აზრთა სხვა-[illegible] სხვაობაზე. აქ ამ მცირე შენიშ[illegible] დავჯერდეთ და უფრო ვრცელი ს[illegible]ბარი-კი შემდეგისთვის გადავდო[illegible]

ა. ნა—[illegible]

…ვის მოსამსახურეს, რომელიც უკვე შეპ…ბილია. გამოძიება სწარმოებს.

** იანვრის 29-ს გორის მაზრის მცხოვ…მა, ელიაზარ კორუშიძემ, ყალბის მოწმო… მიიღო რკინის გზის სადგურიდგან …ომეტი ყუთი ყურძენი. დამნაშავე შეიპ… ბოქაულის თანაშემწემ კოლობუევმა. გა…იება სწარმოებს.

* იანვრის 31-ს ხელოსან რეგერის წიგნთ…მავში ხელოსან ანტონ სომმერისათვის, …ელიც გაუფრთხილებლად მოჭრილობია …ანას, ამ უკანასკნელს ოთხი თითი მოუგლე… მარცხენა ხელზე. დაშავებული ანტონ …მერი საავადმყოფოში გაუგზავნიათ.

<>

წერილი მოსკოვიდამ

16 იანვარს პოლიტეხნიკურ მუზეუმ… იყო კრება ეტნოგრაფიის მოყვარე… საზოგადოებისა პროფესორ ვსე…ლოდ მილლერის თავ-მჯდომარეობით. …ხვათა შორის წაიკითხეს ორი რეფერატი და ორივე საყურადღებო ჩვენ…ვის. შარშან ზაფხულს ჩვენ მიერ ცნობილი გამოჩენილი მსწავლული, მაქსიმ მაქსიმის ძე კოვალევსკი, იყო ჩვენს ქვეყანაში, დაათვალიერა ხევსურეთი, ფშავი და შემდეგ წავიდა დაღისტანში, სადაც უნდოდა შეესწავლა იქაურ მკვიდრთა ადათი და მართლიერება. მოგეხსენებათ, რომ დერბენდის ახლო სცხოვრებენ კავკასიელი თათები. აი ამათის იურიდიულ ყოფა-ცხოვრებას მიაქცია თავისი ყურადღება კოვალევსკიმ და ამის შესახებ რეფერატი გამოგზავნა მოსკოვის ეტნოგრაფიის საზოგადოების კრებაზედ წასაკითხავად.

თათები — [illegible] ტომის ხალხია და სცხოვრობს დაღისტნის ოლქში, დერბენდის ახლო. 1869 წელს იმათი რიცხვი იყო 1772 სული ორისავე სქესისა და 1875 წელს-კი — 1,966. თათები სცხოვრებენ აგრეთვე ბაქოს გუბერნიაში 49,225, შემახიის მაზრაში 9,709 და ყუბისაში 39,516 სული ორისავე სქესისა. მეცნიერებმა ის აზრი დაასკვნა, რომ თათები იმ ირანთა ნაშთია, რომელთაც დაიჭირეს კასპიის ზღვის ნაპირები საპურ მე-II დროს. ისტორიიდამ ვიცით, რომ საპურ მე-II-მ იმეფა 309 წ. — 381 წლამდე ქრისტეს შემდეგ. თათების ენა მიემგზავსება სპარსეთის მდაბიო ხალხის ენას. პროფესორ ეიხვალდის აზრით, თათების ენა წარმოსდგა იმ თურქების ზედ-გავლენით, რომელთაც სპარსეთის მონების ქვეშ შეითვისეს სჯული და ენა სპარსელებისა. 1848 წელს ჩვენს ქვეყანაში მოგზაურობდა ბ-ნი გაგმეისტერი და ამ უკანასკნელმა თათების ენა «პეხლევურ» ენად ჩასთვალა. იგი ამტკიცებს, რომ ეს ენა ძველი სპარსული ენააო. (იხ. თხზულება გაგმეისტერისა („Новые очерки Закавказья“ 1848 г.).

როგორც ვსთქვი, კოვალევსკის აზრად ჰქონდა თათების ადათი და მართლიერება შეესწავლა. პროფესორი ამბობს, რომ ეხლა ყველგან კავკასიაში და მაშასადამე თათებ შორის ჰმოქმედებენ რუსული იურიდიული დაწესებულებანი და ამიტომაც ასალგაზდა თათების ჩამომავლობამ არა იცის-რა თავის ძველის ადათისა და ჩვეულებისაო. მხოლოდ სოფელ სინაქსაში შემხვდა ასმოც-და-ათის წლის მოხუცი თათი და იმისაგან შევიტყე მომეტებულ ნაწილად, რა წესი და ადათები ჰქონიათ თათებსაო.

რეფერენტი ამტკიცებდა, რომ რუსეთის დაწესებულებანი სწორედ იმ დროს შემოიღეს თათებში, როცა ადათებთან ერთად ჰმოქმედებდა ეგრედ წოდებული «შარიატი», ანუ მუსულმანთა დაწერილი კანონები. ამის მაგალი[თად] …ა მოიყვანა, რომ ამ დროს ჰმოქმედებდა სისხლის მიების პრინციპიო. კოვალევსკის აზრით, ზოგიერთი ჩვეულებანი თათებისა და ძველ გერმანელთა ძალიან ჰგავს ერთმანერთსა: თათებს, როგორადაც ძველ გერმანელთ, მზითევი ისე არ ესმოდათ, როგორც ეხლაა მიღებული. ქალის დედ-მამა-კი არ აძლევს მზითევს, არამედ თვით საქმრო… რაც შეეხება «სისხლისა», თათების ადათი მეტად სასტიკი ყოფილა ეგრედ წოდებული «patricidia»-ში, ანუ მამის მოკვლაში. კოვალევსკის აზრით, სხვა კავკასიის მკვიდრნი მამის მოკვლას უფრო მეტის ღმობიერებით ექცევიან, ვიდრე თათები. მაგალითად, ოსები ამ გვარს კაცს სამშობლოდგან აძევებენ. სულ სხვა ნაირად იქცევა თათი: კედელში ჯერ უნდა გახვრიტონ ჯუჯრუტანა, სადაც თავს გაუყოფინებდნენ მამის მკვლელსა, შემდეგ კისერზე მოაბამდნენ თოკს, ორ დონერ კამეჩს გააწევინებდნენ და ასე მოჰგლეჯდნენ თავსა… აი მოკლედ შინაარსი კოვალევსკის რეფერატისა. იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ წარჩინებული პროფესორი კოვალევსკი სხვა კავკასიის მკვიდრთა შესახებაც დასწერს რასმე და ჩვენ, თუ გარემოებამ არ დაგვაბრკოლა, გაუწყებთ ყველა საინტერესო ცნობებს «ივერიის» მკითხველებს.

მეორე რეფერატის შინაარსი იყო «უდინების» ყოფა-ცხოვრება და ჩვეულება. ბ-ნმა ტეფელაშვილმა ჯერ ძალიან ბევრი ილაპარაკა საზოგადოდ ეტნოგრაფიის დიდ მნიშვნელობაზე. ამის შემდეგ რეფერენტი აღტაცებით ამტკიცებდა, რომ ალბანია, ანუ აღუვანი არ არის სომხეთი, და რადგან უდინებიც არიან ალბანელთა შთამომავალნი, მაშასადამე, იგინი არ არიან სომხები, როგორც ი… [illegible]. მილლერმა უთხრა რეფერენტს, რომ პატკანოვიც უარ-ჰყოფს მოსე ხორენელის აზრს, ვითომ ალბანია იყო სომხეთიო, და აქვე შენიშნა, რომ მეცნიერებაში ეს აზრი დიდი ხანია დამკვიდრდაო.

უდინების ქვეყანა მდებარეობს არაქსსა და მტკვარს შუა. წინანდელ დროში მომეტებულად ემორჩილებოდნენ სომხეთის მეფეებს. ქრისტიანობა მიიღეს მე-V საუკუნეში, მხოლოდ ბოლოს ბევრი მათგანი იძულებული გახდა მაჰმადის რჯული მიეღო. რეფერენტმა სთქვა, რომ უდინები ქართველთ ჩამომავლობისანი არიანო; რომ უდინები სომხები არ არიან, ეგ ცხადიაო, სთქვა ტეფელაშვილმა. ეხლა იგინი სომხების დიდ გავლენის ქვეშ იმყოფებიან, ასე რომ აწინდელი უდინი სრულიად არ მოგაგონებს მათ საუკუნის წინაპარსაო. ეს დიდად საფუძლიანი შენიშვნაა რეფერენტისა. ზოგიერთი ჩვეულებანი უდინებისა სულ სომხურია. დასასრულ იყო აღწერილი რამდენიმე საერო ჩვეულებანი… რაც შეეხება უდინების პოეზიას — იგი ძალიან ღარიბია. ეხლა უდინების რიცხვი 1,000 კომლიაო. ეს ცნობა შეცდომად მიმაჩნია. 1881 წელს იმათი რიცხვი იყო მხოლოდ 400 კომლი და სცხოვრობდნენ ორს სოფელში: ვართაშენსა და ნიშში (იხ. географическо-статист. словарь Рос. Имп., составлен. П. Семеновымъ). საზოგადოების კრებაზე ხალხი ცოტა დასწრო.

ალ. გარსევანიშვილი

უცხოეთი

გერმანია. იმ დღეს, რა დღესაც ბისმარკს უნდა ეთქვა სიტყვა რეისტაგში, არც ერთი ბილეთი აღარ დარჩა რეისტაგში შესასვლელი, ასე დაუთითოებინა ხალხსა. კრებაზე იყვნენ ყველა უცხო სახელმწიფოთა ელჩნი, რადგან წინ-და-წინვე დარწმუნებით იცოდნენ, რომ ამ გარემოებაზედ ბისმარკი ილაპარაკებს და აგვიხსნის, რა ყოფაშია დღეს ევროპის პოლიტიკაო.

— გერმანიის ზოგიერთი გაზეთები ამბობენ, რომ გენერალ-კვარტირმეისტერი გერმანიის მხედრობისა, გრაფი ვალდერზე, ვენაში აპირებს წასვლასაო. გერმანიის მთავრობა იმიტომ ჰგზავნის ამ გენერალს ვენაში, რომ ხელმძღვანელობა გაუწიოს ავსტრიის შტაბსაო.

— იმას გარდა, რაც დეპეშით შევიტყვეთ, ბისმარკს რეისტაგში უთქვამს სხვათა შორის შემდეგიც: ჩვენ ჩვენის მხედრობის იმედი გვაქვს; თუ დაგვჭირდება ეს მხედრობა, ხომ კარგი, თუ არა და — უფრო უკეთესი. საჭიროა ისე-კი მოვაწყოთ ჩვენი საქმეები, რომ ჩვენი ჯარი მუდამ მზად იყოს. მუქარისა არ გვეშინიან. გაზეთების მუქარა ხომ განუსაზღვრელი სისულელეა და თავის დღეში ყურადღებასაც არ მივაქცევთ. ჩვენ, გერმანელებს, მხოლოდ ღვთის შიში გვაქვს და სხვისა არაფერი. შიში ღვთისა გვაგონებს, რომ ვისურვოთ მშვიდობიანობა და ვიზრუნოთ იმის დასაცველად. ხოლო თუ მაინც დაარღვევს ვინმე მშვიდობიანობას, ის დარწმუნდება, რომ სიყვარული მამულისა და სამშობლოსი მზად არის საომრად. ვინც თავს დაესხმის გერმანიის ერს, დაინახავს, რომ იგი ერი აბჯარ-ასხმულია და ჯავშან-ჩაცმული და რომ ყოველი მხედარი გულში იმას ამბობს: «ჩვენთან არს ღმერთიო!».

ავსტრი-ვენგრია. პრეზიდენტი ავსტრიის დეპუტატთა პალატისა, დოქტორი სმოლკა, 25 იანვარს ინახავს იმპერატორს ფრანც-იოსებს.

— ავსტრი-გერმანიის ხელ-შეკრულობის გამოცხადებას მოჰყვება სხვა საყურადღებო საპოლიტიკო საბუთების გამოცხადებაც. გამოცხადდება მალე ის ხელ-შეკრულობაც, რომელიც დაუდვიათ იტალიასა და ავსტრი-გერმანიას. ამას გარდა განზრახვა აქვთ, ის საბუთებიც გამოაცხადონ, რის გამოც ეს დიდნი სახელმწიფონი იძულებულ შეიქმნენ სამთა კავშირი შეედგინათ.

— პეშტის საერო კლუბის გუშინდელს წვეულებაზე გრაფ სეჩენის, გრაფ საპარის და გრაფ აპონიის წარმოუთქვამთ სიტყვა და შეუქიათ გრაფი ანდრაში. გრაფ ანდრაშის მადლობელნი უნდა ვიყვნეთო, უთქვამთ ორატორებს, რომ გერმანიამ და ავსტრიამ შეჰკრეს კავშირიო. გრაფი ანდრაშიც ამ წვეულებაზე ყოფილა, წამომდგარა და ხმა-ამოუღებლივ თავი დაუკრავს მადლობის ნიშნად მაქებართათვის.

— ბევრნი იმ აზრისანი არიან ავსტრო-ვენგრიაში, რომ ეხლა სწორედ დროა შემოვიერთოთ სამუდამოდ ბოსნია და ჰერცოგოვინაო და გავავრცელოთ ჩვენი მფლობელობა მიტროვიცას იქით სალონიკამდეო.

<>

წვრილი ამბები

— ვატიკანში იმის მოლოდინში არიან, რომ პაპი და გლადსტონი ინახულებენ ერთმანერთსაო.

— ექს-ხედივს ეგვიპტისას იმის გამო, რომ ეგვიპტისაგან ხელს იღებს, მიუღია ორი სასახლე ქაიროში და ერთი სტამბოლში ყოველისავე მოწყობილობით და მიწებით, ასე რომ სულ 12,100,000 მანეთი ჰღირს თურმე. ამას გარდა ნახედივარისათვის ფულად 1,000,000 მან. მიუციათ და წლიური პენსია 860,000 მანეთი-კი მოუსპიათ.

— პარიჟში შემდგარა საზოგადოება, რომელსაც აზრად ისა აქვს თურმე, რომ ებრაელთ კათოლიკეთა სარწმუნოება მიაღებინოს. საფრანგეთში სულ 80,000 ებრაელი სცხოვრობს და აფრიკის იმ ნაწილში-კი, რომელიც საფრანგეთსავე ეკუთვნის, — 40,000 ებრაელი.

— საფრანგეთის შინაგან საქმეთა მინისტრს სარიენს შეუტყობინებია იმ საზოგადოებისათვის, რომელმაც გარდაცვლილთა დაწვა უნდა იქადაგოს და გაავრცელოს, რომ მე უკვე დავნიშნე კომისია და ამ კომისიამ უნდა შეამუშაოს, თუ რა წესით დავწვათ ხოლმე გარდაცვალებულნიო.

— ტურის ამომრჩეველთ თხოვნა შეუტანიათ საფრანგეთის დეპუტატთა პალატაში, რომ ვილსონი გამორიცხეთ დეპუტატთა რიცხვიდგანაო. ვილსონის მიერვე დაარსებულს კლუბს «Société noutique»-საც არჩევნების დროს წევრთა რიცხვიდგან ამოუშლია ვილსონის სახელი, თუმცა ვილსონი ამ კლუბის საპატიო თავ-მჯდომარედ ითვლებოდა. ვილსონის გაზეთი «La Petite France» მოსპობილა.

— მაროკკოს სულთანს განუზრახავს, რომ როგორმე გამოიყენოს რკინის გზის ორთქლ-მავალი, რომელიც ბელგიის მეფემ აჩუქა ეხლა-ხანს, და ამიტომ მოუწადინებია, რომ რკინის გზის ლიანდაგი გააყვანინოს ფესსა და მეკინესს შორის.

— გაზ. «Berliner Fremdenblatt»-ი ამბობს, რომ ბერლინის სახელმწიფო სამკურნალოში ძალიან გაოცებულნი არიან ერთის ავადმყოფობითა. ერთის მხატვრის სულ [illegible] სტოლთანა მჯდარა, წასძინებია და თავი მარჯვენა ხელზედ ჰქონია დაყრდნობილი. როცა გამოჰღვიძებია, ხელი ვეღარ დაუძრავს, გრძნობიერება დაუკარგავს მარჯვენა ხელისა, ეს ხელი გაჰშეშებია, გაჰქვავებია. რადგან რამდენსამე დღეს ასე დარჩენია ხელი, ეს კაცი მისულა სამკურნალოში და შეუჩივლია თავისი უბედურება. ექიმებს უცდიათ იმისი მორჩენა ელექტრონის შემწეობით, მაგრამ ყოველივე შრომა ამაო ყოფილა. ხელზედ ტყავს მიცვალებულის ადამიანის ფერი დასდებია და ამასთან, როგორც ეტყობა, ტყავი ზედ ახმება თან-და-თან ხელსა.

— ამ უკანასკნელს ათს წელიწადში სერბია ჟურნალ-გაზეთების მხრივ ძალიან წინ წასულა. 1878 წელს სერბიაში სულ ორი გაზეთი გამოდიოდა: ოფიციალური და ოფიციოზური. ამ ჟამად-კი ამ პატარა სამეფოში 12 პოლიტიკური გაზეთი იბეჭდება, რვა სპეციალური და ერთიც თვიური ჟურნალი. ეხლა სერბიაში ისეთი გაზეთებიც არის თურმე, რომელნიც თითო 4,000 ეგზემპლიარამდე იბეჭდება.

— საფრანგეთის ჯარის ოფიცერს, ა. ფრომანს, დაუწერია და დაუბეჭდია დაწვრილებული გამოკვლევა ჯაშუშობასა და საიდუმლო სამსახურზე სამხედრო უწყებაში. ამ წიგნში მოთავსებულია სხვათა შორის სახელმძღვანელო სამხედრო და სამოქალაქო ჯაშუშობისათვის.

<>

გასართობი

ერთს ბერლინის გაზეთში ამას წინად შემდეგი ახირებული განცხადება ყოფილა დაბეჭდილი:

«საუკეთესო წლოვანებაში ვარ, თითქმის ნახევარი დედამიწა მომივლია და ეხლა მინდა მშვიდობიანს ნავთ-სადგურს მივაყენო. ამისათვის საჭიროა, რომ გამოჩნდეს კეთილისა და მოსიყვარულე გულის დედაკაცი, რომელიც ჩემს გაბედნიერებას შეიძლებს. ქვრივი იქნება ეს გამაბედნიერებელი, თუ გასათხოვარი, სულ ერთია, ოღონდ-კი განათლებული იყოს, ნამუსის მტკიცედ დამცველი, „ულაზი“, სიყვარულის ღირსი, ჭკვიანი და კარგის ოჯახიდგან. არც ის არის საჭირო, რომ უეჭველად დიდი შეძლება მოიტანოს თანა. სიდედრს-კი ჩვენს სახლში სიარულის ნება მხოლოდ დღესასწაულ დღეებში ექნება.»

**

ამერიკელები ძალიან ახირებულნი ხალხნი არიან იმ მხრივ, რომ ხან რას გამოიგო[ნე]ნ და ხან რას, ისეთს, რაც გააოცებს ხოლმე და გააკვირვებს. ა[ხლა] რა მოუგონიათ ამერიკელებს. ბოსტონსა [და] შემდეგ სხვა ქალაქებშიაც გაუმართავთ კონტორები. ამ კონტორებში ქალები სხედან, კითხულობენ ყველა გაზეთებს თავიდგან ბოლომდე და ამოსწერენ ხოლმე საინტერესო ცნობებს პოლიტიკასა და ან ადგილობრივს საკითხავებზე. შემდეგ გაზეთში აღძრულ საკითხავს გულ-მოდგინედ შეისწავლიან და გაიცნობენ. სადილს შემდეგ ამ კონტორებში გროვდებიან მანდილოსნები და ლექციებს ისმენენ იმის შესახებ, თუ რაზედ ლაპარაკობენ გაზეთები, რა საქმე როგორ უნდა იყოს გაკეთებული და როგორ აკეთებენ და ან პოლიტიკაში რა ამბავია და რის მოლოდინი უნდა ჰქონდეს ადამიანს ამა-და-ამ ან იმა-და-იმ ცნობის გამოისობით. ამ გვარად ამერიკის ქალები ყველა საგნისათვის მომზადებულნი არიან, რათა ნაცნობებთან სტუმრობაზე ან კერძოდ თამამად იქონიონ მსჯელობა, ისე, რომ მეტი არა წამოროშონ-რა, თავიანთი უვიცობა არავის შეამჩნევინონ. კონტორებშა დიდ-ძალი ქალობა დადის თურმე.

დეპეშა

30 იანვარი

პეტერბურგი. კომისიამ, რო[მელსა]ც საგნად ჰქონდა პასპორტ[ების წეს]დების განხილვა, დაასრულა თავი[ს] მოქმედება.

სახელმწიფო საბჭო ამ მოკლეს ხანში განიხილავს ახალს საბირჟო წესდებას.

ვენა. გაზეთ «Neue Freie Presse»-ს მოსვლია რომიდგან ნამდვილი ცნობა ავსტრიისა, გერმანიისა და იტალიის ხელ-შეკრულობის უმთავრეს მუხლების შესახებ. ხელ-შეკრულობა ავსტრი-ვენგრიასა და იტალიას შორის ავალებს იტალიას, ნეიტრალიტეტი დაიცვას იმ შემთხვევაში, თუ რუსეთსა და ავსტრი-ვენგრიას შორის ომი ასტყდა. ავსტრი-ვენგრია-კი ვალდებულია ესარჩლებოდეს იტალიის ინტერესებს ხმელთაშუა ზღვაზე და არა მოიმოქმედოს-რა ბალკანის ნახევარს კუნძულზე იტალიის დაუკითხავად. გერმანიისა და იტალიის ხელ-შეკრულობაში მოხსენებულია, რომ არც იტალია და არც გერმანია თავის ნებით … დაარღვევს მშვიდობიანობას, … ვინიცობაა ერთს მათგანს შემოესია საფრანგეთი, მაშინ მეორე ვალდებულია ყოველივე ღონის-ძიება იხმაროს და შემწეობა მისცეს პირველს. ერთს დამატებითს მუხლში მოხსენებულია, რომ თუ ვინიცობაა რუსეთი და საფრანგეთი შემოესევიან ავსტრი-ვენგრიას და გერმანიას ერთად, … და მარტო ამ უკანასკნელს, მაშინ სამივე სახელმწიფო ერთად სრულის სამხედრო ძალ-ღონით უნდა გამოვიდნენ ბრძოლის ველზე. ეს ხელ-შეკრულობა შეიცავს აგრეთვე ცალკე მორიგებას იტალიასა, ავსტრი-ვენგრიასა და ინგლისს შორის იმის თაობაზე, რომ ავსტრი-ვენგრიისა და

...იტალიის ნაპირები დაიცვან მტრის ჯარების შემოსევისაგან.

პეტერბურგი, 30 იანვარი. [illegible]რიოლის გუბერნატორი, გენერალი ბობრიკოვი, დაუთხოვნიათ სამსახურიდგან ავადმყოფობის გამო.

ვენაში კათოლიკეთა ეკკლესიაში ანდერძი აუგეს განსვენებულს დიუდ-[illegible] ელჩს ბელგიისას. ანდერძის აგებაზე დაესწრნენ ხელმწიფე იმპერატორი და სხვანი წევრნი სამეფო [illegible]იულობისანი. ანდერძის აგების [illegible]ს უეცრად გარდაიცვალა კონსული ბელგიისა—ფელეიზენი.

«Новое Время»-ს შეუტყვია, რომ მზად არის პროექტი იმ კანონისა, რომლის ძალითაც აღკრძალულია საგლეხო საკომლო მიწის გაყიდვა. ახალის კანონის ძალით, აღკრძალულია მიეყიდოს საკომლო მიწა ისეთს კაცს, რომელიც არ ეკუთვნის იმავ სოფლის საზოგადოებას. თვით სასოფლო საზოგადოებაში-კი საკომლო მიწის გარდაცემა ერთისაგან მეორეზედ აღკრძალული არ არის.

1 თებერვალი

ბერლინი. ლონდონის გაზეთები: «Standard»-ი და «Globe»-ი კითხულობენ: როგორ მოიქცევა გერმანია, ვინიცობაა რუსეთმა ჯარები გაგზავნოს ბოლგარიაში და ამ საქმით ავსტრია საშიშარს და გაჭირვებულს ყოფაში ჩააყენოს? «Koelnische Zeitung»-ი ამაზედ ასეთს პასუხს იძლევა: «მოკავშირეთა ხელ-შეკრულობის ჭეშმარიტის აზრის ძალით, რუსეთის ჯარების ჩაყენება ბოლგარიაში ავსტრიაზე თავ-დასხმას არ [illegible]ვებსო».

პეტერბურგის ბირჟა 29 იანვარი.

[illegible]	მყიდველნი	გამყიდველნი	გარიგებანი
	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.
[illegible]თუმანიანი ოქრო	— ,,	— ,,	9 33
[illegible]ნის კუპონები	— ,,	— ,,	$186^3/_4$
[illegible]იანი ვერცხლის ფული	— ,,	— ,,	1 35
[illegible] პირველის შინაური სესხის მომგები [illegible]ეთი	— ,,	— ,,	$264^1/_4$
— მეორისა	— ,,	— ,,	247
[illegible]ავნი ფურცელნი ტფილისის ბანკისა	— ,,	99	— ,,
ქუთაისის ბანკისა	— ,,	99	— ,,
ტფილისის საურთიერთო ნდობის საზოგადოებისა	— ,,	— ,,	— ,,

სავალენდარო ცნობანი

ქრისტეს აქედ ჩყპჱ (1888) წელიწადია. ქვეყნის შექმნიდამ **7396**.

ძველი ინდიქტიონი მე-14,
[illegible]ისი ქორონიკონი—უპ=480 წელიწადი. დაიწყო 1408 წ. და თავდება 1940 წ.
ახალი ინდიქტიონი მე-4,
ამისი ქორონიკონი—მდ=44 წელიწადია. დაიწყო 1844 წ. და თავდება 2376 წ.
1888 წლის ზედ-ნადებია—25.

თებერვალი 29 დღით არის

2 დღე სამშაბათი. მიგებება უფლისა. კათოლ. მიგებება უფლისა. სომეხ. მეორე [illegible]არაჯაოვარაცის მარხვისა. მუსულ. 1-ლი რიცხვი თვისა ჯემად-ულ-ახირისა, 1305 წ. ჰიჯრისა.—ჭეშმარიტი შუა-დღე 12—14. ტფილისში მზე ამოდის 6—57, ჩადის 5—32. მთვარე 3 დღისაა.

3 დღე ოთხშაბათი. სვიმონ ღვთის-მიმრქმელისა და ანნა წინასწარ-მეტყველისა. კათოლ. ბლაზიასი. სომეხ. მარხვაა. მუსულ. მე-2 რიცხვი ჯემად-ულ-ახირისა, 1305 წ. ჰიჯრისა.—ჭეშმარიტი შუა-დღე 12—14. ტფილისში მზე ამოდის 6—55, ჩადის 5—33. მთვარე 4 დღისაა.

გამოსადეგი ცნობანი

ნიხრი

1 თებერვლიდამ 1 მარტამდე

თეთრი პური რუსული 1 გირ.	5	კაპ.
პური 1-ის ხარისხისა	3	»
» 2 »	$2^1/_2$	»
თონის წითელი პური 1-ის ხარის.	5	»
» » 2—	$3^1/_2$	»
» » 3 »	3	»
ჯვარის მამის პურის ღავაში		»
1-ლის ხარისხისა	5	»
მე-2 ხარისხისა	4	»
მე-3 —	»	»
ცხვრის ხორცი 1-ლის ხარისხისა	9	»
სუკი	14	»
ძროხის ხორცი	8	»
» 2 »	7	»
ღორის ხორცი 1-ის ხარისხისა	8	»
» 2 »	7	»

მიმოსვლა ცეცხლის გემებისა შავს ზღვაზედ.

ბათუმიდამ გადის: ხუთშაბათობით ნაშუადღევის 4 საათზედ მოკლე გზით და ნოვოროსიისკსა და კერჩში შევლით.

შაბათობით საღამოს 8 საათზე შორის გზით (ყველა ნავთ-სადგურებში შევლით).

კვირაობით საღამოთი, საზღვარ-გარედ, სტამბოლამდე მიდის.

ბათუმში მოდისწაჲ სიდამ: სამშაბათობით შუა-ღამისას შორის გზით.

პარასკევობით დილით ოდესიდამ მოკლეს გზით (კერჩსა და ნოვოროსიისკში შესვლით).

შაბათობით—დილით სტამბოლიდამ.

ფოთიდამ ბათუმში მოდის: სამშაბათობით [illegible] ძქმდეგ, როცა სოხუმიდამ მოდის გემი შორის გზით; ხუთშაბათობით—დილის 9 საათზე და მიასწრობს მოკლეს გზით მოსიარულე კავკასიისა და ყირიმის გემსა.

შაბათობით—დილის 9 საათზე და მიასწრობს შორის გზით მოსიარულე კავკასია-ყირიმისა და რუმელია-ანატოლიისკენ წამსვლელს გემებს.

ბათუმიდამ ფოთს მიდის პარასკევობითა და კვირაობით. რაკი გემი მოვა ფოთიდამ, ბათუმის სააგენტო გადასწყვეტს ხოლმე, როდის წავა უკან.

ამას გარდა ყოველ-კვირა ფოთში მოდიან ოდესიდამ და ყირიმ-კავკასიის ნავთსადგურებიდამ გადაწყვეტილს ვადაზე გემები.

კვირაობით, საღამოზე, და სამშაბათს ბათუმისკენ მიდიან, რაკი თავის საქმეებს გაათავებენ. მერე ბათუმიდამ პარასკევობით მიდიან ყირიმ-კავკასიის ნავთ-სადგურებისაკენ, ხოლო თუ საჭიროა, ფოთშიაც შევლიან ხოლმე.

რუსეთის სანავოსნო საზოგადოების სააგენტო იმყოფება სასახლის ქუჩაზე, არწრუნისეულს ქარვასლაში, № 101.

თანამდებობის აღმასრულებელს ქუთაისის გუბერნიის თავად-აზნაურობის წინამძღოლისას აქვს პატივი აცნობოს ქუთაისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა, რომ 1-ს მაისს ამა 1888 წლისა დაიწყება ჩვეულებრივი გუბერნიის რჩევის კრება, თანახმად 81 მუხ. IX ტ. გამ. 1876 წ.

კავკასიის პირველი ფაბრიკა ხეზე-წასასმელ ლაქისა, საბეჭდავ ლუქისა და პოლიტურისა.

გვაქვს პატივი ვაცნობოთ ბბ-ნს ვაჭრებს და მხმარებლებს ლაქისას, ლუქისას და პოლიტურისას, რომ ჩვენს ფაბრიკას აქვს ყოველ გვარის ღირსებისა და სიკეთის საქონელი, რომელიც არც ერთის სხვა ამ გვარ ფაბრიკის საქონელს არ ჩამორჩება. ფასი ზომიერია. ფაბრიკა მუშტარს დაუყოვნებლივ აკმაყოფილებს. თუ მუშტარს შორს სადმე ეგზავნება საქონელი, ფაბრიკა დიდის სიფრთხილით შეახვევს ნასყიდ საქონელს გასაგზავნად თვით მეფაბრიკეს ხელ-მძღვანელობით.

დაწვრილებითი ჩვენის საქონლის შესახები ცნობანი მოხსენებულია პრეისკურანტში, რომელიც უსასყიდლოდ ურიგდება და ეგზავნება მსურველთ.

ქალაქს გარეშე მცხოვრებელის მუშტრის სურვილს ფაბრიკა დაუყოვნებლივ და დიდის გულ-მოდგინებით ასრულებს.

ადრესი ტფილისის გარეშე მცხოვრებელთათვის:

ТИФЛИСЪ.
Первая Кавказская лаковая, сургучная и политурная фабрика.
Елизаветинская ул., домъ Читахова, № 25. (20—14)

დავიწყეთ გასყიდვა

სრულიად უშიშარის

შვედურის საიჩკებისა,

რომელიც ბევრად განკარგებულია და გაუმჯობესებული, თეთრი ალი აქვს და ფრიად იაფადაცა ღირს. ნაღდად მყიდველთ ბევრი დაეთმობათ.

ქარხანა

გ. ბ. ტერ-ასატუროვისა და კ°.

ვერაზე, ტფილისის ქალაქში. (50—17)

განცხადებანი

КОФЕ
ФАБРИКИ С. СІУ и К°
ЛЮБИТЕЛЕЙ
(50—8)

კანცელარია და წიგნთ-საწყობი

წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებისა გადავიდა ახალს სადგურში, სათავად-აზნაურო ბანკის ქარვასლაში, თეატრის გვერდით, №№ 109 და 110. წიგნთ-საწყობი ცალკე არის მომართული. წიგნთ-საწყობში იყიდება ყოველ გვარი ქართული წიგნი და სახელმძღვანელოები. ვინც ქალაქს გარედ წიგნს ან სახელმძღვანელოს დაიბარებს, დაუყოვნებლივ გაეგზავნება, მხოლოდ ფოსტის ხარჯი-კი მყიდველმა უნდა გადაიხადოს. კანცელარია და წიგნთ-საწყობი ღია იქნება გარდა კვირა-უქმეებისა დილის 9 საათიდამ საღამოს 8 საათამდე. ვისაც კანცელარიასთან, ან წიგნის-საწყობთან რამე საქმე ექმნება, ამ ადრესით უნდა მოჰმართონ: Тифлисъ. Въ канцелярію (ან книжный складъ) Общества распространенія грамотности, Дворцовая ул., Караванъ-Сарай Земел. Банка, №№ 109 и 110. (50—3)

მიმოსვლა რკინის გზისა

ბათუმსა და ტფილისს შუა

სტანციები	მოდის საათ.	მოდის წამი.	გადის საათ.	გადის წამი.	სტანციები	მოდის საათ.	მოდის წამი.	გადის საათ.	გადის წამი.
	დილით					დილით			
ტფილისი	—	—	8	49	ბათუმი	—	—	8	[illegible]
ავჭალა	9	9	9	11	ქობულეთი	8	54	8	[illegible]
მცხეთა	9	32	9	40	ნატანები	9	25	9	[illegible]
ქსანი	10	3	10	05	სუფსა	9	55	10	[illegible]
კასპი	10	33	10	36	ლანჩხუთი	10	35	10	[illegible]
გრაკალი	10	59	11	1	ნიგოითი	10	51	10	[illegible]
გორი	11	25	11	40	საჯავახო	11	14	11	[illegible]
ქარელი	12	8	12	11	სამტრედია	11	33	11	[illegible]
გომი	12	37	12	41	კოპიტნარი	12	13	12	[illegible]
ხაშური	1	2	1	17	რიონი	12	47	1	[illegible]
სურამი	1	29	1	32	აჯამეთი	1	15	1	18
ფონი	2	—	2	3	ყვირილა	1	58	2	10
ბეჟათუბანი	2	56	3	16	ძირულა	2	48	2	50
მარელისი	3	45	3	48	ბელაგორი	3	17	3	20
ბელაგორი	4	15	4	18	მარელისი	3	47	3	49
ძირულა	4	45	4	48	ბეჟათუბანი	4	18	4	37
ყვირილა	5	26	5	40	ფონი	5	30	5	34
აჯამეთი	6	14	6	16		საღამოთი			
	საღამოთი				სურამი	6	2	6	5
რიონი	6	29	6	44	ხაშური	6	17	6	32
კოპიტნარი	7	08	7	10	გომი	6	50	6	54
სამტრედია	7	29	7	49	ქარელი	7	16	7	19
საჯავახო	8	5	8	7	გორი	7	44	7	54
ნიგოითი	8	27	8	30	გრაკალი	8	15	8	17
ლანჩხუთი	8	42	8	46	კასპი	8	40	8	43
სუფსა	9	19	9	27	ქსანი	9	7	9	39
ნატანები	9	52	9	55	მცხეთა	9	28	9	34
ქობულეთი	10	22	10	25	ავჭალა	9	52	9	54
ბათუმი	11	13	—	—	ტფილისი	10	15	10	46

ქუთაისიდან გადის რიონს შუადღის 12 საათსა და 7 წამზედ და საღამოზედ 5 საათსა და 50 წამზედ.

რიონიდამ ქუთაისს მიდის ნაშუადღევს 1 საათსა და 12 წამზედ და საღამოს 6 საათსა და 55 წამზედ.

ტფილისსა და სურამ შუა

	დილით					საღამოთი			
ტფილისი	—	—	3	21	სურამი	—	—	2	59
ავჭალა	3	46	3	49	ხაშური	3	11	3	27
მცხეთა	4	19	4	25	გომი	3	50	3	55
ქსანი	4	49	4	52	ქარელი	4	24	4	31
კასპი	5	24	5	29	გორი	5	4	5	19
გრაკალი	6	—	6	3	გრაკალი	5	46	5	51
	საღამოთი					დილით			
გორი	6	31	6	45	კასპია	6	18	6	24
ქარელი	7	18	7	24	ქსანი	6	55	6	59
გომი	7	53	8	1	მცხეთ	7	24	7	32
ხაშური	8	24	8	38	ავჭალა	7	55	7	58
სურამი	8	50	—	—	ტფილისი	8	24	—	—

საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

„ივერია“

1888 წ. 1-ს იანვრიდამ გამოვა ყოველ-დღე გარდა იმ დღეებისა, რომელნიც ზედ-მოსდევენ კვირა-უქმეებს.

ფასი:

12 თვით	10 მ.—კ.	6 თვით	6 მ.—კ.
11 „	9 „ 50»	5 „	5 „ 25»
10 „	8 „ 75»	4 „	4 „ 75»
9 „	8 „ —»	3 „	3 „ 50»
8 „	7 „ 25»	2 „	2 „ 75»
7 „	6 „ 50»	1 „	1 „ 50»

საზღვარ-გარედ დაბარებული ეღირება—17 მან. მთელის წლით. სოფლის მასწავლებელთ «ივერია» მთელის წლით დაეთმობათ 8 მან. ტფილისის გარეთ მცხოვრებთა უნდა დაიბარონ გაზეთი შემდეგის ადრესით:

Тифлисъ. Въ редакцію газеты «ИВЕРІЯ».

თუ ტფილისში დაკვეთილ გაზეთი ტფილისის გარეშე ადრესზედ შესცვალა ვინმე, უნდა წარმოადგინოს რედაქციაში ერთი მანათი; სხვა ყოველის ადრესის შეცვლაზე—40 კაპ.

თუ თვის განმავლაში დაიკვეთა ვინმე გაზეთი არა მთელის წლით, იმას მხოლოდ შემდეგის თვის პირველ დღიდამ გაეგზავნება. განცხადებანი მიიღებიან გაზეთის რედაქციაში.

ფასი განცხადების დაბეჭდვისათვის:

ა) მეოთხე გვერდზედ თითოეულ სტრიქონი 8 კაპ., პირველზე—16 კაპ. ბ) სრული უკანასკნელი გვერდი 30 მანათი, ხოლო პირველი გვერდი—60 მანათი. რიცხვი სტრიქონებისა გამოიანგარიშება იმის კვალობაზედ, რამდენს ადგილსაც დაიჭერს 25 ასო გაზეთის ტექსტისა.

Доз. цен. Тиф. 1, февраля 1888 г. Типографія А. А. Михельсона, на Гол. Проспектъ въ д. Читахова. რედაქტორი და გამომცემელი ილია ჭავჭავაძე